

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danskeren 1

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danskeren 1", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 609. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1848_941-txt-shoot-idm23932.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Den Danske Rigsdag.

2.

At den Danske Rigsdag fremfor alt *skulde* være "Dansk", det følger vist nok af sig selv, da den ellers hverken svarer til sit Navn eller kan svare til Danmarks Tarv eller til det Danske Folks billige Krav og Forventning; men paa den anden Side maa man dog indrømme, det er alt store Ting, om vor Rigsdag efterhaanden lader sig *fordanske*, da det naturligtvis gaaer med en Rigsforsamling, der *sammenkaldes* under Navn af "den Danske", ligesom med et Barn, der *opkaldes* efter en berømt Frænde, at Navnet gjør intet til Sagen, som netop er, *om* Vedkommende i Tiden baade kan og vil svare til Navnet, de bære.

610 Naar nu vor Rigsdag *virkelig* skal blive Dansk, da maa for det første Danskheden igrunnen have de *fleste* Stemmer paa den, og dernæst maa der være en Dansk Oplysning tilstæde, som kan gjøre sig gjældende i Hovedsagen; thi mere kan man for Øieblikket hverken vente eller forlange, da Folkeligheden gjennem en Række af Aarhundreder har været miskiendt, tilsidesat og undertrykt, og da Oplysningsværket hidtil er gaaet *avet om* og saavidt som muligt gaaet *udenom* Folket, Fædernelandet og Modersmaalet.

Men *hvad* er da nu egenlig Hovedsagen paa denne Rigsdag?

Fra alle Sider svarer man: den *ny Grundlov*, det er Hovedsagen, ja, man har hørt Stemmer paa Rigsdagen paastaae, at den ny Grundlov ikke blot var Hovedsagen, men egenlig det *eneste*, vi var valgte og berettigede til at befatte os med.

Den sidste Paastand, som staaer og falder med Bogstaven i et Kongebrev, stilet af et Ministerium, der alt er faldet, lønner det nu vel ikke Umagen at dvæle ved; men den almindelige Tale, at den ny Grundlov er Hovedsagen, maae vi nødvendig tage i Betragtning, thi var det virkelig den *herskende Følelse* paa 611 Rigsdagen, da kunde den umelig blive Dansk. Hvem der ikke er stokblind, kan nemlig see, at i *nærværende* Øieblik er den ny Grundlov saa langt som muligt fra at være Hovedsagen; thi saa vist som Rigets Tilværelse og Folkets Selvstændighed staaer paa Spil, saa maa deres *Redning*, som alle Dannemænds Hovedsag for Øieblikket, ogsaa være Hovedsagen paa nærværende Rigsdag, hvis den har overveiende Drift til at blive Dansk. Blev nemlig Danmarks Rige enten opløst af Tydskland, eller dog sønderrevet, da nyttede aabenbar den allerbedste, den alldanskeste Grundlov os slet ikke, og det maa dog vel slaae alle Rigsdagsmænd, naar de see Grundlovens Overskrift "for Kongeriget *Danmark* og *Slesvig*", og husker, at Slesvig er i Fiendens, vor arrigste Fiendes Vold, og er af det store Tydskland løsrevet fra Danmark, indlemmet i sig.

Det Slesvig-Holstenske Oprør, som har indviklet Danmark i en Krig paa Liv og Død med Preusen og hele Tydskland, det er da hvad der ikke blot krævede, men maatte fængsle en Dansk Rigsdags Opmærksomhed, og det er i denne Henseende et godt Tegn, at den Slesvigske Sag, som aabenbar for Øieblikket smelter sammen med den Danske, ogsaa paa vor Rigsdag har gjort sig gjældende som Hovedsagen, vel ikke derved, at 612 den er blevet optaget til en grundig Undersøgelse, men dog derved, at den har staaet bag ved alle Forhandlinger og styrtet det Ministerium, der havde forkvaklet og opgivet den.

Forkvaklet var nemlig, i mine Øine, den Slesvigske Sag fra det Øieblik af, da man ikke blev staaende ved den aabenbar retmæssige Fordring, at Slesvig, folkeretlig skarpt adskilt fra Holsten og det Tydske Forbund, var *uopløselig* knyttet til Danmark, men paastod, at Slesvig skulde betragtes som hvad det i Aarhundreder ikke har været, som en ligesaa udgjørende Deel af Kongeriget som Fyen eller Laaland; thi herved fremkom ligesaavel paa Danmarks som paa Tydsklands Side en splinterny Paastand, og Sagen fik Udseende af en Strid mellem to Magter om Slesvigs Erobring, eller dog om dets Indlemmelse i det ene eller det andet Folkelegeme, saa det hidtil meer eller mindre stod udenfor. Hertil kom endnu, at Danmarks Paastand efter den Danske Tænkemaade var langt mere udførlig end Tydsklands efter den Tydske; thi naar Tydskerne ved Vaabenmagt kunde rive Slesvig til sig, da vilde de ikke gjøre sig den mindste Samvittighed over at undertrykke de Danske Slesvigeres Modersmaal paa Rigsdagen og i alle offentlige Forhandlinger, og vilde ei 613 staae mindste Fare for, ved Dansk Indflydelse at lide noget Skaar i deres Eiendommelighed, medens derimod Danskerne, om de end nok saa høitidelig indlemmede *hele* Slesvig i Kongeriget, aldrig enten vilde eller turde undertrykke de Tydske Slesvigeres Modersmaal paa Rigsdagen eller i nogen offentlig Forhandling, men løb i alle Maader Fare for, ved den Tydske Indflydelse at tabe hele deres Eiendommelighed.

Denne Fordreielse og Forkvakling af det Slesvigske Spørgsmaal har jeg nu vel, baade *før* og *efter* den 22de Marts, søgt at oplyse; men da Paastanden om *hele* Slesvigs Indlemmelse i Kongeriget Danmark, selv efterat dens Ophavsmænd har erklæret den for død og magtesløs, bliver ved at gaae igjen hos os, og let kan komme til at spøge paa Rigsdagen, saa maa jeg dog endnu engang stræbe ret tydelig at udtrykke mig om den fortvivlede Klemme, hvori man ved en saadan Paastand sætter baade Danmark og Danskheden.

Ved at paastaae hele Slesvigs Indlemmelse i Kongeriget gjør man, for det *Første*, rimeligviis enhver hæderlig Fred med Tydskland umulig; thi for at indrømme en saadan Paastand, maatte Tydskland vist være overvundet og ydmyget i en Grad, som selv jeg, med al 614min Tro paa Danmarks Lykke og alt mit Haab om Nordens Seier, hverken tør vente eller ønske, saa denne overdrevne Paastand vilde sikkert altid tage den samme bedrøvelige Ende, som den tog hos Marts-Ministeriet, der, blot for at faae en Slags Vaabenstilstand, overlod Tydskerne *hele* Slesvig, og skattede sig lykkelige ved muelig at skaffe Danmark Raadighed over en Stump deraf.

Men lad os, for en Feils Skyld, sætte, at Danmark, enten ved en utrolig Kraftyttring, eller ved en urimelig: nordlig eller sydlig, østlig eller vestlig Bistand, eller ved en vidunderlig Slumpelykke, fik Lov til at gjøre ved hele Slesvig alt hvad Marts-Ministeriet engang vilde, da kunde jo dog Indlemmelsen i Kongeriget kun skee paa een af to Maader, enten ved at give henved 200,000 Tydskere Dansk Indfødsret og indføre det Tydske Sprog paa den Danske Rigsdag, eller ved at behandle de 200,000 Tydskere lidt meer eller mindre som Trælle og deres Modersmaal som de i Slesvig har behandlet det Danske.

Hvilken af Delene der vilde blive Tilfældet, kan vist ingen Dannemand tvivle om; thi hverken har Danskerne Hjerte til at være haarde og grusomme af Grundsætning, heller ikke kunde de holde ud i *Hjemmet* at stimes med vrede Tydskere Aar ud og Aar ind, og endelig lod det sig i Længden slet ikke gjøre at undertrykke en Befolkning og et Sprog, der havde hele Tydskland til Rygstyd.

Følgen vilde altsaa upaatvivlelig blive, at de Slesvigske Tydskere og deres Sprog fik i alle Maader *lige* Rettigheder med os og vort Modersmaal, hvad de umulig kunde nyde, uden at undergrave det Danske Rige og fortrænge det Danske Tungemaal baade paa Rigsdagen og fra alt hvad man kalder de Dannedes Kreds!

Dette Sidste veed jeg nok, mange af mine Landsmænd hverken vil troe eller indrømme, men derfor vilde det dog ligefuldt være en nødvendig Følge af det naturlige og historiske Forhold mellem Tydsk og Dansk.

Vil man saaledes spørge Tydskerne, om de kan taale at høre Polsk, og Engelskmændene, om de kan taale at høre Vælsk eller Irsk, og Franskmændene, om de kan taale at høre Brittisk eller Baskisk paa deres Rigsdag, da vil de alle svare Nei, fordi det strider mod deres Folke-Følelse, skøndt de ikke har mindste Frygt for, at deres Modersmaal derved enten skulde fortrænges eller tabe sin naturlige Ret og Anseelse. 616Den samme Følelse har naturligviis ogsaa alle Dannemænd; men om de nu end, ved at lade sig forepræke og ved at forepræke sig selv, at de er kun et *lille* ubetydeligt Folk, og Danmark kun mod Tydskland "som liden Landsby mod en stor og mægtig Stad", kunde bringes til at gjøre Vold paa deres Følelse, saa vilde de dog snart af sørgelig Erfaring lære, at ved at indlade Tydsk paa deres Rigsdag havde de givet Dansken sit Banesaar. I ethvert af Europas store Riger, hvor Modersmaalet er i fast Besiddelse af Dannelsen og de Dannedes Kreds, der vilde Modersmaalet upaatvivlelig snart seire over hvilketsomhelst fremmed Sprog, der hos en lille Deel af Befolkningen gaves lige Ret med det; men i Danmark, hvor Tydskenen allerede længe har behersket Dannelsen og de Dannedes Kreds, saa Dansken kun ved sit Rygstyd hos Almuen har med Nød og Neppe holdt sig ligesom i en Krog, i Danmark, hvor *Almueskolen* er den eneste, man kan gjenngaae uden at lære Tydsk, der behøvede Tydsk aabenbar blot at indlades paa Rigsdagen, for at maatte indføres eller ville indføre sig selv i Almueskolen, og dermed var Fortydskningen fuldført, saa Dansken neppe i en Menneskealder kunde holde sig paa Rigsdagen, i Læseverdenen og de Dannedes Kreds, eller selv i Kirken. Naar derfor 617Tydskerne aabenlydt vedkiender sig det Haab, *aandelig* og *sproglig* at indtage Danmark, ja, naar et Selskab af Tydske Forpagtere for et Aars Tid siden midt i Sælland drak paa dette Gyldenaar, eller naar en Tydsk Frue i Foraaret yttrede det Haab, endnu at leve den Dag, da en vis pæredansk Præst skulde nødes til at *præke* Tydsk, eller naar Bønderkarlene i Avedøre strax efter 28de Januar hyrede sig en Tydsk Sprogmeister, da er alt Saadant ingenlunde for os at lee ad, men er et grueligt Varsel om, hvor nær vi staae eller ligge ved den bundløse Afgrund, der truer med at opluge vort Modersmaal og alt hvad der i aandelig og hjertelig Forstand er Dansk.

For menneskelige Øine beroer da hele Danmarks Fremtid paa, om den nærværende Rigsdag dog igrunden er saa Dansk, at den fatter Forholdet mellem Dansk og Tydsk i *folkelig* og *sproglig* Henseende som fiendtligt og uforligeligt, og stiller sig afgjort paa Danskens Side; thi den Krig med Tydskland, hvori Danmark ved det Slesvig-Holstenske Oprør er blevet indviklet, maa enten føre til Danmarks Opløsning og Danskens Undergang, eller til en seierrig Sønderbrydelse af det Tydske Aag og en glædelig Fornyelse af den Danske Eiendommelighed i alle Maader. Om det Sidste 618synes vort nuværende Ministerium ligesaa lidt som det forrige at have mindste Begreb, men synes at ville underhandle om Fred med vor Arvefiende paa samme Maade som det forrige underhandlede om Vaabenstilstand, som om Danmarks og Danskhedens Undergang var "den haarde Skæbne, mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne", saa hvis ikke Rigsdagen skrider folkelig ind, da synes vist nok hele Folkevæbningen og hele Anstrængelsen af Folkekraften at maatte blive omsonst og være forgæves, og vi trættes da kun om Slesvigs fremtidige Forhold til Danmark, som om Keiserens Skiæg, ja, om den Tydske Keisers Skiæg, som vi vil blive nødt til at dyrke og sværge ved, hvis vi ikke itide tør bruge Ragekniven dertil.

Naar man saaledes klarlig indseer, at det er ingen *Fredsunderhandling* med Sværdet i Skeden og Hatten under Armen, selv for de Slesvig-Holstenske Oprørere, men kun en dristig, daadfuld og lykkelig *Krig*,

med et brændende Had til al Tydskhed, der vil have Raaderum i Danmark, kun en saadan Krig, der kan frelse Riget, Modersmaalet og Danskheden; da fristes man vistnok til at *mistvivle* om Redningen; men har jeg ikke mistvivlet i hele den Menneske-Alder, da der slet ingen Udsigt var til den Folke-Kamp paa Liv 619og Død med Tydsken, hvis Nødvendighed jeg forudsaae, da maatte det være en altfor sørgelig Alderdoms-Svaghed, om jeg nu skulde mistvivle midt under den *lykkelige Krig*, blot fordi den uheldigviis er afbrudt ved en oprørende Vaabenstilstand, som truer med en *ulyksalig* Fred.

Den Danske Folke-Beslutning, med hele Rigets forenede Kræfter at vise baade Slesvig-Holsten, Tydskland og hele Verden, at det Danske Folk endnu er lyslevende tilstæde, mindes sin ældgamle Værdighed og kan, med Guds Hjelp, endnu hævde den, denne Folke-Beslutning har vor kække Ungdom i hele det korte Udtog, fra Dagen ved Bau til Aftenen ved Dyppel, saa glimrende sat i Kraft for Europas Øine, at selv de mest vantroe Tydskere har fundet sig nødt til at indrømme, de har virkelig et *eget* Folk for sig, som der hører baade Magt og Lykke til at overvinde, endsige da til, hvad der er deres Løsen, at undertrykke og udrydde!

Vist nok synes denne ædle Folke-Beslutning nu at være blevet vaklende, men det er intet Under; det er kun et Under, om den ei virkelig er blevet det, ja, blevet meer end vaklende, blevet opgivet i Fortvivelse; 620thi vort forrige Ministerium syndes kun for saavidt at gaae planmæssig tilværks, at de gjorde alt hvad de kunde for at indpode og opelske deres egen Angst og Mistillid hos Folket, ja, henveire og afsvide alt det Løvemod og alle de lyse Forhaabninger, der i det tidlige Foraar sprang ud og kundgjorde en Vaar til det deiligste Gyldenaar under Solen.

Denne det forrige Ministeriums topmaalte Daarskab, som er det mildeste, men dog nok ogsaa det rette Udtryk for deres "Fredssommelighed" i den nødvendige Krigstid, Danmark har havt, siden Kong Dan uddrev Tydskerne af Sønderjylland, og tog sig den Frihed, til Trods for dem, at oprette Danmarks Rige, denne topmaalte Daarskab baade saae jeg, mens de stod for Styret, og opviste jeg i "Danskeren", uden dog at fortvivle, fordi jeg fælde i mit eget Bryst, at den Danske Folke-Beslutning igrunnen var *urokkelig*, og tvivlede ikke paa, at det jo, lidt før eller senere, vilde komme for Dagen. Endnu tør jeg vel ikke sige, det enten er skeet eller tegner synderlig til at skulle skee med det første, da det ny Ministerium truer med at træde i det gamles Fodspor; men jeg sporer dog den Danske Folke-Beslutnings Urokkelighed i det gamle Ministeriums Fald, og er vis paa, at det ny Ministerium, hvis det 621slaaer samme Vei ind, ogsaa vil gaae samme Vei ud, og at den samme Minister-Historie vil gientage sig, til vi faaer et Ministerium, hvis vi ikke har det, som kan og tør udføre den Danske urokkelige Folke-Beslutning, at saasandt som der rinder Dansk Blod i vore Aarer, og som den ømmeste Fædernelandskiærlighed i sin heltemodige Opoffrelse har *Lykken* med sig, saa vist skal det Slesvig-Holstenske Oprør knuses, Dannebrog æres, Dannevirke opreises, Grændsen fredes, og det ligesaa uværdige som utaalelige Tydske Aag i alle Maader afkastes.

Om derfor vor nærværende Rigsdag ogsaa virkelig skulde faae en udansk Gang og Slutning, da var det vel beklageligt for Danmark, men dog langt mere for Rigsdagen selv, der da kunde være vis paa at have tabt Danmarks Tillid og faae sin Deel med det faldne Ministerium. Ligesom man imidlertid aldrig skal bedømme *Dagen* før om Aftenen, da der tit udvikler sig en gylden Middag af en graa Morgen, saaledes skal man heller ikke fælde nogen Dom over vor nærværende *Rigsdag* før den er udløbet, og naar man da er *billig* nok til ei at kræve klaret og giennemgribende Danskhed af en Forsamling, der, efter Omstændighederne, umuelig kunde vise den, men hos den nøies 622med det Samme, som Danmark i denne Krigstid kan og maa nøies med hos sit Ministerium, nemlig *Mod* paa den Tydske Krig med Kniven til Skaftet, og Omhu for at nære den Danske Fædernelandskiærlighed og ære det Danske Modersmaal, da er jeg langt fra at have opgivet Haabet om, at vor nærværende Rigsdag skal ikke blot i Danmarks Aarbøger, men i et priseligt Eftermæle af Folkemunde, vinde Navn af den første *Danske* Rigsdag paa anden Omgang, skildt fra den første Omgang ved hele syv Aarhundreder, men ligesaa lykkelig, som hin var ulykkelig, fordi paa den ene adskiltes og paa den anden samledes Danmarks Rige, med hin forstummede og med denne gienmælede det Sællandske Bondesprog paa Folkethinget! Og kan kun vor nærværende Rigsdag vinde denne Betydning og dette Lov, da skal det være mig en Ære at nævnes ved Siden ad *Ole Stammer*, den sidste Sællandsfar i Vadmel og den sidste Danske *Bondemand*, der vandt Navn i Fædernelandets gamle Historie, og gerne bekiende, at hans langt større Dristighed for Rigets gode Sag havde fortjent den Lykke, som min langt *mindre* Fritalenhed vandt!*Det var nemlig denne *Ole Stammer*, som midt i det *tolvte* Aarhundrede forgæves paa Folkethinget fraraadte hvad der førde til Rigets Splidagtighed. See *Saxos* Danmarks Krønike III. 130.